

**ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ:
ПРОБЛЕМАТИКА ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ
НАВЧАННЯ**

Shcherbina Inna Vasylivna,

Doctor of Philosophy, Study of Arts, Associate Professor,
associate professor of the Department of Musicology and Vocal and Choral Arts
Pavel Tychina Uman State Pedagogical University

Залучення людини до музичної культури, успішне вирішення завдань музично-естетичного та художньо-творчого розвитку особистості в загальноосвітній школі та культурно-просвітницьких закладах знаходиться в прямій залежності від рівня професійної майстерності, ерудиції, культури носія музичного мистецтва. У сучасному соціокультурному просторі серед дитячого, юнацького та дорослого покоління інтерес до опанування виконавської майстерності сольного та колективного співу невпинно продовжує зростати – відповідно, зросла потреба у висококваліфікованих фахівцях в області вокального мистецтва, здатних доцільно використовувати досягнення інформаційно-комунікаційні технології, дистанційного та електронного навчання, тому що для багатьох, нині, вони стали робочими інструментами, оскільки мають ряд переваг над традиційним: свобода доступу до установи і навчального матеріалу незалежно від регіону мешкання у будь-який час і у будь-якому місці; оперативність організації та процесу навчання в психологічно комфортній, звичній обстановці, відповідно потребам, можливостям і індивідуальному темпу опанування компетенцій; модульність, систематизація і своєчасне оновлення навчально-методичного матеріалу; регулярний зв'язок з викладачем/модератором; зниження фінансових витрат на оплату освітніх послуг тощо. Вони дозволяють: глибоко вивчити теоретичні і методичні питання основ гігієни голосу, фоніатрії, будови голосового та диригентського апаратів; ознайомитися з сучасними технологіями діагностики, профілактики та лікування професійних захворювань вокалістів; ретельно проаналізувати світовий досвід виховання професійних співаків та методологію роботи з вокальними колективами; бути обізнаними в традиціях і креативних ідеях інтерпретації вокальних творів; мати інформацію щодо можливостей реалізації науково-методичних, художньо-творчих виконавських та педагогічних завдань [1]. Проте, теоретично-методичні знання вокально-хорового мистецтва дистанційно неможливо повноцінно переосмислити в практичному модусі мислення, вивівши їх на рівень компетентності, оскільки передання ряду базових вмінь і навичок можливо лише традиційними засобами безпосереднього спілкування.

Наприклад: для того, щоб навчитися правильно визначати акустичні характеристики репетиційного/концертного майданчика та набути позитивного досвіду плідної співпраці з режисером та звукорежисером - практикант і його наставники, мають бути одночасно на території, де заплановано роботу співака/вокального колективу.

Дистанційна передача досвіду має реально непереборні біофізичні й акустичні обмеження, які не дозволяють усебічно оцінити рівень емпіричного сприйняття особою, що навчається, запропонованої викладачем, інформації, оскільки передбачається, перш за все, м'язовий контроль у процесі вокальної/диригентської діяльності. Сучасні технології не можуть дистанційно повністю передати рівень м'язової напруженості при співі та диригуванні, наприклад - проілюструвати правильну роботу м'язів черевного пресу під час виконання вправи «Склади» у моменти нахилу та подальшого інертного повернення, які візуально фіксуються технічно виконаними вірно, але можуть супроводжуватися незадовільними акустичними характеристиками фонаційного звуку та відсутністю імпедансу. Причиною недоліку звукоутворення можуть бути як м'язові затиски в плечовому або поперековому поясі, так і недостатність м'язової активності живота. Тобто, вирішувати складні вокально-методичні завдання щодо візуального і слухового контролю формування регулювальних еталонів звукоутворення, вібраційних і м'язових відчуттів, особливо на початкових етапах навчання, видається можливим лише за присутності безпосереднього зовнішнього фізичного впливу. Це стосується і опанування техніки диригування. Наприклад: диригент візуально правильно відпрацьовує «точку» долі, стукаючи кистю руки по столу, але тембр звуку глухий або має якості дефіциту чіткості, щоб відчутти природню «віддачу»/«політність» – «ніби тенісний м'ячик ледве відбивають ракеткою, або він падає на різні м'які поверхні, що не дозволяє йому скакати». Тобто, первинної вербальної та візуальної інформації від викладача недостатньо для учня, щоб: зрозуміти методи уникнення рухового напруження верхніх кінцівок та недоліків диригентського жесту навіть при вільній роботі м'язів зап'ястя; сформувати еталони роботи диригентського апарату; опанувати засоби свідомого контролю техніки диригування. Однак, викладач, який здатний швидко і точно знайти нейро-фізіологічну перепону для вільного диригентського виконавства та оптимально передати м'язове відчуття пластики руху пальців, кисті, передпліччя та плеча, лише тактильними засобами безпосереднього контакту рук вчителя та учня - вимушений поетапно вишукувати причину виникнення недоліку та методи його подолання.

Дистанційна освіта не може повністю замінити традиційне, оскільки має суттєві недоліки: відсутність колективу та вимушеного безпосереднього спілкування з особами, які викликають симпатії або антипатії - впливає на усвідомлення учня/студента/слухача членом конкретного співтовариства та формування професійних складових комунікативної компетенції, зокрема в області конфліктології та аналітики реального комплексного сприйняття різних рівнів репрезентації вокально-хорової художньо-творчої виконавської, методичної та педагогічної діяльності, як незалежними експертами/публікою так

і зацікавленими особами щодо кінцевого результату отримання освітньої кваліфікації; викладачеві складно визначити наявність або відсутність зовнішнього інструменту підказок та рівень самостійності виконання завдання тим, хто навчається навіть у режимі реального часу контролю знань.

Перевага очного аудиторного навчання вокально-хорових дисциплін полягає в тому, що саме в цей час студенту надаються можливості: закріпити на практиці теоретико-методологічні знання, отримані самостійно та удосконалити власні уміння та навички за допомогою тактильної та чуттєвої фіксації м'язово-рухових і вібраційних еталонів звукоутворення, які передаються викладачем переважно методами показу та аналізу акустичних характеристик живого звуку поточного музикування, наслідування та зовнішнього фізичного впливу на м'язи і тканини, що практично не можливо зробити дистанційно; оволодіти навичками, які можливо опанувати лише в умовах очної взаємодії: учня/асистентів (результати тестування музичних здібностей, яких обумовлюють напрямок та методи виконання окресленого завдання) і особи, яка намагається виправити (співочі, диригентські) недоліки учня/асистентів відповідно індивідуальному підходу подолання виконавських труднощів/перепон під компетентним керівництвом викладача дисципліни/керівника тренінгу/ведучого майстер-класу. При цьому особисте накопичення виконавського, навчально-методичного та педагогічного позитивного досвіду повністю залежить від контингенту, залученого до процесу опанування методики навчання вокально-хорових дисциплін, їх рольової активності (спостерігач, учень, вчитель, співак, диригент, керівник...) в процесі розв'язання поточної проблематики/навчально-методичних завдань вокально-хорової діяльності та скрупульозності порівняльного аналізу ефективності використання методів та засобів розвитку вокальної/диригентської техніки відповідно характерним особливостям, емоційному стану та динаміки самопочуття співака/диригента/вокального колективу. Тому в системі професійної підготовки співаків, вокальних педагогів та керівників вокально-хорових колективів дистанційні форми навчання є складовою традиційної освіти, які виконують важливі допоміжні функції: надання доступу на відстані до навчальних ресурсів дисципліни; наповнення дистанційного курсу навчально-методичним комплексом, за змістом, аналогічно традиційному; використання як традиційних, так і інноваційних методів навчання, які враховують особливості усіх трьох каналів (візуальний, аудіальний, кінестетичний) сприйняття учбової інформації.

Список літератури

1. Shcherbina I. Вокально-виконавська проблематика у сфері методики навчання вокально-хоровому мистецтву // Interaction of society and science: prospects and problems. Abstracts of XXII International Scientific and Practical Conference. London, England. 2021. Pp. 37-41.